

ท่ามกลางสีเขียวของร่มไม้สูง
เตี้ยๆ แหงบนหน้ามองลูกยาง
ที่กำลังปลิดปลิวจากขั้ว
และเหมือนกำลังกางปีกล่อลม
เด็กน้อยคิดไปถึงคำพูดที่เคย
กล่าวไว้ว่า การเดินทางจาก
กิ่งก้านสู่พื้นหญ้าของลูกยาง
เป็นเหมือนการท่องเที่ยวแสวงหา
อย่างอิสระเสรี ก่อนที่จะถึงเวลา
ลงเหย้งรากลที่พื้นดินและเติบโต
เป็นต้นยางใหญ่ต่อไป



เรียนรู้รู้อย่างรื่นรมย์... ที่สวนสมุนไพรมะพร้าว



การเดินทางของลูกยางไม่ต่างจากการท่องเที่ยวเพื่อ
การเรียนรู้ของเด็กๆ เอง เมื่อได้เดินทางเข้ามา ณ สวนแห่ง
หนึ่งที่อิงแอบตัวเองอยู่ในอำเภอเล็กๆ ของจังหวัดระยอง
"สวน" ที่เป็นเหมือน "ห้องสมุดธรรมชาติ" ที่เปิดโลกของ
ความรู้เรื่องสมุนไพรควบคู่ไปกับการพักผ่อนสูดอากาศ
บริสุทธิ์

สวนสมุนไพรมะพร้าวสมเด็จพระรัตนราชสุภาฯ
สยามบรมราชกุมารี ณ บริเวณศูนย์บำรุงรักษาและบ้านพัก
พนักงาน ปตท. ตำบลบ้านมาบข่า กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดระยอง เป็นสถานที่ที่ทำให้คำนิยามของห้องสมุด

ต้องเปลี่ยนจากห้องสี่เหลี่ยมที่บรรจุหนังสือเรียงราย
และเต็มไปด้วยโต๊ะและเก้าอี้ มาเป็นต้นไม้ใหญ่
กว่าสองหมื่นต้นที่แทนตัวเองเป็นตำราเล่มใหญ่ ขณะที่
พื้นหญ้าชุ่มน้ำทำหน้าที่แทนโต๊ะและเก้าอี้ได้อย่างดี

ภายใต้พื้นที่กว้างใหญ่ ใครจะรู้ว่า สวนสมุนไพรมะพร้าว
สมเด็จพระเทพฯ ถือกำเนิดขึ้นจากสิ่งเล็กๆ อย่างคันยางเล็กๆ
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำมาปลูกไว้ใกล้
พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา ซึ่งต่อมาได้กลายมา
เป็นแรงบันดาลใจให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุภาฯ
สยามบรมราชกุมารี ก่อกำเนิดโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
หลากหลายโครงการ และพระราชกรณียกิจเหล่านั้น ก็ส่งต่อ
แรงบันดาลใจมาให้ ปตท. ในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ให้
ลูกหลาน ประกอบกับตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ด้าน
สมุนไพรมะพร้าวอันควรรักษาแก่การสืบทอด

ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2528 สวนแห่งนี้จึงถือกำเนิดขึ้นครั้งแรก และทำหน้าที่เป็นปอดของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนกว่า 20 ปี จากเดิมที่มีเพียงคันสมุนไพรเล็กๆ ไม่สามารถให้ร่มเงาแก่ผู้มาเยือนได้ ปัจจุบันสมุนไพรหลากหลายกลับให้ทั้งความรื่นรมย์และยังเต็มไปด้วยความรู้เรื่องสมุนไพรอีกด้วย

คำถามแรกๆ ที่ผุดขึ้นเมื่อเดินทางมาถึงสวนสมุนไพรฯ เนื้อที่ถึง 60 ไร่แห่งนี้ คือ ต้องใช้เวลามากแค่ไหนสำหรับการทำความรู้จักสมุนไพรทั้ง 260 ชนิด แต่เมื่อเริ่มต้นที่สวนต้อนรับซึ่งอยู่ภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ คำตอบจากเจ้าหน้าที่ก็คือ ใช้เวลาเพียง 30 นาทีเท่านั้น หากเลือกวิธีเที่ยวชมสวนด้วยรถเอ็นจีวีเหมือนกับที่ใช้ในงานพืชสวนโลก ให้บริการฟรีทุกครึ่งชั่วโมง พร้อมกับมีมัคคุเทศก์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพรคอยอธิบายถึงสรรพคุณและวิธีการนำสมุนไพรมาใช้รักษาโรคเมื่อรดถึงผ่านไปยังโซนต่างๆ เช่น โซนของกลุ่มยาบำรุงหัวใจ โซนของกลุ่มสมุนไพรรักษาโรคมะเร็ง กลุ่มยาเจริญอาหาร เป็นต้น ทำให้การเรียนรู้ในสวนสมุนไพรฯ ง่ายกว่าที่คิด

สำหรับผู้ที่ไม่เร่งรีบสามารถใช้เวลาแบบสบายๆ จะเลือกเดินเล่นชมสวนไปเรื่อยๆ ก็เป็นอีกทางหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะต้นไม้แต่ละต้นจะมีป้ายชื่อสมุนไพรที่อธิบายถึงสรรพคุณของสมุนไพรต้นนั้นๆ อย่างชัดเจน หากยังมีข้อสงสัยหรืออยากได้ความรู้เพิ่มเติมก็สามารถสอบถามได้จากยุวมัคคุเทศก์ที่คอยประจำตามกลุ่มสมุนไพร

มัคคุเทศก์รุ่นเยาว์ที่ทำหน้าที่อย่างแข็งขันเหล่านี้ คือนักเรียนในท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทำให้ทุกคนมีความรอบรู้เรื่องสมุนไพรเพียงพอในการบรรยายต้นสมุนไพรต่างๆ ทุกแง่มุม นับเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สนับสนุนให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และทำให้พวกเขาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่น สังเกตได้จากมัคคุเทศก์น้อยคนหนึ่งที่เคยต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินชมสวนอยู่อย่างใกล้ชิด และบอกเล่าให้ฟังว่า ต้นสมุนไพรแต่ละต้นจะมีกรรมวิธีการใช้ที่ต่างกันไป บางต้นเพียงแค่เคี้ยวใบมาใช้ อย่างต้นมะขามที่ใช้ใบในการรักษาอาการคันตามร่างกาย แต่บางต้น อาทิ ว่านหางจระเข้ ที่มีสรรพคุณขับปัสสาวะและแก้โรคทางเดินปัสสาวะอักเสบ อาจจะต้องทุครากถอนโคนมาใช้จึงจะได้ผล

พื้นที่ทุกตารางนิ้วของสวนจึงเป็นห้องสมุดธรรมชาติ ห้องใหญ่อย่างแท้จริง ด้วยความที่รวบรวมเอาสมุนไพรนานาพันธุ์ ทั้งที่หายากและพบเห็นได้ทั่วไปมารวมกัน เพื่อรอให้นักค้นคว้าวิจัยด้านสมุนไพร ตลอดจนนักศึกษาศึกษาที่สนใจนำสมุนไพรไปทดลองหรือประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับนักค้นคว้าที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ค้นคว้าในสวน หรือต้องการข้อมูลอ้างอิงจากการทดลองอื่นๆ นั้น

สามารถศึกษาได้จากห้องสมุด E-learning ซึ่งทางสวนสมุนไพรฯ จัดไว้บริการบริเวณชั้นที่ 2 ของอาคารเฉลิมพระเกียรติ โดยวิธีการค้นหาทาง่ายคายเพียงแค่เลือกหัวข้อที่ต้องการในคอมพิวเตอร์ ระบบจะนำเสนอข้อมูล

กิจกรรมพิเศษอีกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้พื้นที่สีเขียวแห่งนี้สมกับเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ คือ การคัดแปลงลานไม้ใจกลางสวนให้เป็นเสมือนห้องเรียนเล็กๆ ของชาวบ้านในชุมชนระยอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากสาขาอาชีพต่างๆ สลับสับเปลี่ยนมาเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้และเคล็ดลับในการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชน และที่พิเศษกว่านั้นคือ ประคองห้องเรียนของลานอเนกประสงค์จะเปิดรับทุกคนที่มีใจเข้ามาร่วมเรียนรู้ด้วย

วันที่ไปเยือนสวนแห่งนี้ เราได้รับย้อนกลับไปเป็นนักเรียนอีกครั้ง โดยบทเรียนในวันนั้นคือ การใช้สมุนไพรหลากหลายชนิดมาทำเป็นเครื่องคั้นเพื่อสุขภาพ ระหว่างการเรียนรู้จะมีวิทยากรมาช่วยสอนสูตรเคี้ยวเคล็ดเคล็ดทำให้ได้เครื่องคั้นมีสีสนชวนชิมมากขึ้น ถึงแม้บางคนจะได้สัมผัสไปนิดหรืออ่อนไปหน่อยต่างกันไป แต่สิ่งที่ทุกคนได้รับเหมือนกันคือ ความสนุกสนานจากการได้พูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน เรียกว่าได้ทั้งความเพลิดเพลินและอาจได้วิชาซีฟกลับไปเป็นของแถมอีกด้วย

อีกส่วนหนึ่งของสมุนไพรฯ ที่ไม่ควรพลาดคือ อาคารเฉลิมพระเกียรติซึ่งด้านในจัดเป็นส่วนนิทรรศการถาวรนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรในรูปแบบมัลติมีเดียช่วยทำให้การเที่ยวชมสวนมีรูปแบบสมบูรณ์ครบครันมากขึ้น และอาจใช้สลับฉากในการเที่ยวชมสวนไม่ให้ซ้ำซากจำเจหลายรอบครบถ้วนได้หลีกเลี่ยงไอแดดร้อนๆ ของช่วงเที่ยงวันเข้ามาชมนิทรรศการ และเก็บภาพประทับใจไว้เป็นที่ระลึกตามจุดต่างๆ กันอย่างสนุกสนาน

ในนิทรรศการมี 3 ส่วนหลักๆ คือ ห้อง "เจ้าฟ้าอนุรักษ์" ที่จัดแสดงรูปถ่ายและวีดิทัศน์เกี่ยวกับพระจริยวัตรของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงดำเนินตามรอยพระบาทพระบรมราชชนกนาถในการอนุรักษ์ธรรมชาติมาโดยตลอด ตั้งแต่ทรงพระเยาว์จนถึงปัจจุบันมีโครงการในพระราชดำริที่สร้างจิตสำนึกให้คนไทยรักธรรมชาติมากมาย ซึ่งในส่วนนี้ผู้จัดฯ คัดแปลงสื่อการเรียนรู้ออกมาได้น่ารัก ด้วยการใช้อินโฟกราฟิกเรื่องการเดินทางของ "ลูกยาง" อันเป็น "สัญลักษณ์ของคนรักการเรียนรู้" ที่ได้ออกไปสำรวจโลกกว้างด้วยตัวเอง เป็นที่ถูกใจเด็กๆ อีกด้วย

ขณะที่ก้าวเข้าสู่ความมืดของห้อง "พลังไทย... พลังโลก" ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างตื่นตาอีกครั้งกับลูกโลกจำลองขนาดใหญ่ตั้งโดดเด่นอยู่กลางห้อง บนพื้นผิวลูกโลก

ฉายภาพวิกฤตทางธรรมชาติอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งภาวะโลกร้อน น้ำแข็งขั้วโลกละลาย น้ำทะเลสูงขึ้น ฤดูกาลที่แปรปรวน รวมถึงภัยธรรมชาติที่นำมาซึ่งความสูญเสียอย่างประเมินค่าไม่ได้ได้อย่างสิ้นเชิง พร้อมกับมีเสียงบรรยายข้อความที่กระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการตั้งคำถามที่ทำทลายมนุษย์ชาติว่า "เราจะทำอะไรเพื่อโลกของเราได้บ้าง?" ซึ่งเชื่อว่าคำตอบที่ทุกคนมีอยู่ในใจล้วนไม่ต่างกัน คือ การร่วมมือร่วมใจกันเป็นพลังในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สืบต่อไป

เมื่อเปิดประตูเข้าสู่ห้องที่สาม "พิพิธภัณฑ์สมุนไพร" จะพบกับป่าเขตร้อนจำลองที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม และสรุปปลายทางเดินในป่า ณ "บ้านหมอยา" ผู้เข้าชมจะเห็นภาพการรักษาของหมอยาในอดีต คนที่รู้จักใช้ภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นประจักษ์พยานถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมุนไพรกับวิถีชีวิตคนไทยที่ผูกพันกันมายาวนาน อาทิ การบำบัดผู้ศรัทธาเสพศิกของพระอาจารย์จำรูญ ปานจันทร์ ที่ใช้สมุนไพรทำให้ผู้ป่วยสักรอกพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายออกมา ที่ผ่านมามีผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาบำบัดมีทั้งชาวไทยและต่างชาติที่ยอมรับในพลังอันมหัศจรรย์ของสมุนไพรไทย

สำหรับคนที่เอาใจใส่เรื่องสุขภาพจากโภชนาการอาจจะติดใจกับกิจกรรม "กินตามธาตุ" ที่อยู่ถัดเข้าไปจากบ้านหมอยา เพียงแค่หมุนวงล้อธาตุทั้งสี่ ตามวัน เดือน ปี เกิด หรือคีย์ข้อมูลที่เครื่องคอมพิวเตอร์ จะทราบได้ทันทีว่ามีอาหารประเภทใดบ้างที่เหมาะสมและทำให้เกิดความสมดุลในร่างกายของแต่ละบุคคล

หลังจากเยี่ยมชมสวนสมุนไพรฯ จนครบทุกส่วนเราพบว่าเวลาติดปีกพาเรามาถึงช่วงเย็นอย่างไม่ทันรู้ตัว ลูกยางลูกน้อยหลายลูกนอนนิ่งบนพื้นดิน รอวันที่จะเติบโตเป็นต้นใหม่ เช่นเดียวกับเด็กน้อยคนหนึ่งซึ่งได้พกพาความรู้จากสวนสมุนไพรฯ กลับบ้านเพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในวันข้างหน้า

An Enjoyable at the Herbal Garden

Beneath the canopy of verdant shades, many kids are looking up at **look yang** (the fruits of *Dipterocarpus turbinatus*) drifting and swirling merrily with the soft breeze. The fallings of **look yang** reminds

them of the words saying that the journey of **look yang** from the upper branches down onto the ground is like the quest of freedom before taking their roots deeper into the soil and then thriving to be the big tree.

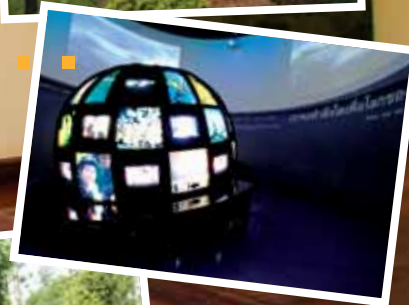
The journey of **look yang** is not different from the journey of learning for children as they enter a garden nestled in a small district of Rayong Province. This garden serves as "the natural library" that helps expose the children to the herbal world and as the recreation place where many kids can get fresh air.

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Herbal Garden located at the maintenance centre and the residence place of PTT's staffs in Tambon Ban Mab Kha, Nikhom Pattana Sub-district, Rayong Province. It is a place where the traditional definition of library is changed from a square room filled with a plethora of books and scattered with desks and chairs into a natural shelter teeming with a legion of big and small trees acting as the voluminous textbooks while watery grassy patch functioning as perfect desks and chairs.

On the vast plot, only a few people knows that the herbal garden is originated from a tiny plant like *Dipterocarpus turbinatus* grown by His Majesty the King by a royal hall in Chitralada Palace. Later that plant becomes a source of inspiration for the Princess to initiate many DNA conservation projects for plants. HRH Princess Sirindhorn's initiatives then are passed on to the PTT in an attempt to conserve the natural legacy for the



ble Learning...



generation to come. Besides, PTT is also well aware of the great value of herbal knowledge handed down from generation to generation.

This herbal garden is inaugurated on April 28, 1985 and has served as the green lung for community's dwellers and tourists for two decades now. At that time small herbal tree were unable to provide cool shade to visitors. But now countless herbs are well thriving and keeping the entire area cool and refreshing. While strolling inside the garden visitors are also able to glean knowledge about herbs .

A first question that comes into mind while stepping inside the garden covering about 60-rai plot of land is how long does it take for each individual to get to know all 260 herbs flourishing in the herbal park. And we can get the answer from an officer who is working at the reception centre located in the Chalermprakiet Building. It takes only 30 minutes if we take a shortcut by riding the NGV Car available in every half an hour, free of charge. Besides, a guide who is specialized in herbs will provide basic information on the curative power of each herb and how to use it for medical treatment while the car passes through the different zones like heart nourishment medicine zone, cancer treatment medicine zone, and appetizing medicine zone, etc., thus making the learning process in the herbal garden easier than first expected.

For those who have more time they can take their time in the garden by appreciating the natural beauty up close or learning more about the herbs since a sign put in front of each herbal plant clearly featuring about its medicinal property. If we have more questions or want

further details we can get help from the youth guides waiting to serve visitors at each herbal zone.

The youth guides who are working diligently are the local students who had undergone the training course conducted by professional guides. Armed with a wealth of knowledge, these young guides can explain more in details about the herbs. This is regarded as the useful activity that helps encourage the youth to spend their free time worthily and they also feel so proud of themselves and their local community. Their pride can be seen tangibly as one young guide is willing to do his job by warmly welcoming a group of tourists and keeping telling them about the different curative properties and usages of each herb. For example, he told the visitors that leaves of some herbs like tamarind can be used freshly to relieve itchy symptom on the body. Others herbs like an aloe that has curative properties like easing urination problem and inflamed urinary tract must be used the whole part for the effective result.

On every square inch of the garden, it truly serves as the big natural library because various kinds of herbs, both rare and common species, are on display here, waiting for herbal researchers and those interested to make an experiment or develop them into the natural products. Apart from gleaning more knowledge in the garden, researchers can ask for more details or experimental references through the E-learning library on the second floor of Chalermprakiet Building. Searching for more information is so easy, just selecting a desired topic on the computer's screen and the information will be demonstrated.

The other special activity that makes this greenery become a complete learning centre is the improvement of a wooden forum at the heart of the garden into a small classroom for villagers in Rayong community. Guest speakers and lecturers from various fields take turn providing knowledge and useful tips on how to make a living to villagers from time to time. More particularly, the door of this multi-functioned forum is always open to welcome all people who see value of education and learning.

On the day we visited this garden, it seems that we can trace back to our good days once we are the students. What we have learned on that day is how to use each herb to produce different kinds of health beverages.



During the learning process, a lecturer will provide secret recipe to make a more delectable drink. Although some learners can make different tastes of drink they all receive the same thing, that is, an enjoyable learning through discussions and activities. Apart from delightful experience, they also bring back with them vocational guidance so they can later make their own living.

The other area of the herbal garden that should not be missed is the Chalermprakiet Building where permanent exhibition featuring all important information about herbs through the multi-media is on showcase, making the journey through the herbal garden more ideal and interesting.

Many families refuse to brave through the sweltering heat on the broad day and choose to take refuge in the building instead to see the exhibition and take photos at different spots to remind them of the memorable and happy moment.

The exhibition is demarcated into three main zones including "The Conservationist Princess Room", "Thai Power...Save the World Room", and "Herbal Museum". The first room exhibits photos and video featuring the royal activities of Her Royal Highness Princess Sirindhorn who has followed His Majesty the King's footsteps in conserving the natural heritage since childhood. Momentarily, many royal initiatives that play a major role in raising awareness among Thais to pay more respect to natural environment have long been

launched. In this room, the exhibitors use the animation as the learning media by presenting the story of the journey of *look yang* which symbolizes the learners who explore the wide world themselves. It can hook the children till the end of the show.

While entering into the dark room of "Thai Power... Save the World" both children and adults are astonished with a large model of a globe standing prominently at the centre of the room. On the surface of the model appear many pictures of natural disasters in which human beings are the main culprits including global warming, defrosted glaciers, higher level of sea water, changed seasons, and inestimable natural disaster like Tsunami. The visual demonstration is accompanied by audio illustrations and thought-provoking words that encourage people to pay more attention to the environmental conservation. One important question is left to challenge all people that "what we can do to save our world?" We do believe that all people have the same answer in their mind, that is, to join forces together to protect our environmental environment for the generation yet to come.

As we open the door to the third room we get lose to remodeled tropical forest decorated beautifully. At the end of the forest is the location of Ban Mor Ya (A Medicine House). Visitors will witness the traditional treatments relied heavily on the different uses of herbs which is a clear testimony of the integral relationship between herbs and Thai people's way of life. For example, Phra Chamroon Panchan also uses herbs for the treatment of those addicts. Their curative power is to eliminate poisons accumulated in the body. Over the years, many Thai and foreign patients who believe in the miraculous property of Thai herbs have flocked at the temple to receive the traditional therapy.

For those who pay much attention to their health and healthy food, they can pay a visit at the next stop and participate in the activity entitled "Kin Tam That" (Eating according to the four elements including earth, water, fire, and air). They simply turn the four elements wheel according to their date/month/year of birth or search for more information in the computer available at the place. They will receive the information right away. They will know that which kind of foods suitable for their own element since they can help maintain their body balance. At the end of the trip, we realize that how fast the time flies. Many tiny fruits of *Dipterocarpus turbinatus* are lying tranquilly on the ground, waiting to take a deep root and thrive up to be strong trees like a young kid who brings back home with him a wealth of knowledge derived from the herbal garden for the future use and benefit.